

УДК 911.3

Сировець С.Ю.

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В СИСТЕМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Проаналізовано основні положення рекреаційно-туристичної діяльності в системі сталого розвитку регіону. Досліджено систему вимірів сталого розвитку, яка може бути використана як основа при дослідженні рекреаційно-туристичної діяльності на регіональному рівні.

Basic positions of forming of steady development of tourism were analysed in region. System of sustainable development of recreation and tourism activity in region were analysed.

Постановка проблеми. Підходи до визначення сутності рекреаційно-туристичної діяльності в системі сталого (збалансованого) розвитку регіону полягають у формуванні такої діяльності суб'єктів сторін ринкових відносин, яка б за співвідношенням рівня та темпів розвитку була комплексно-пропорційна розвиткові економічної, соціальної та екологічної сфер.

Наукові джерела та публікації. Дослідження сталого розвитку закладені працями відомих вчених, які займалися даною проблематикою: Б. Данилишин, П. Шищенко, Я. Олійник, С. Лісовський, А. Степаненко, О. Любіцева, О. Топчієв, В. Руденко, Л. Руденко, Д. Стеченко та ін.

Ступінь вивченості. Значний внесок в дослідження збалансованого розвитку, який є однією з актуальних проблем в сучасній географії, зробили вітчизняні та зарубіжні науковці. Водночас впровадження засад сталого розвитку туризму в Україні тільки починається. Існують

міжнародні нормативно-правові акти присвячені цим питанням, конвенції прийняті ООН та ВТО.

Мета статті полягає в формулюванні географічного підходу до рекреаційно-туристичної діяльності в системі сталого розвитку регіону на основі формування пропозиції регіонального туристичного продукту, підвищення його конкурентноздатності на ринку внутрішнього та міжнародного туризму при одночасному формуванні соціально відповідального та екологічно збалансованого розвитку туристичної діяльності в регіоні.

Актуальність дослідження. Рекреаційно-туристична діяльність в системі сталого розвитку регіону є важливим інструментом у вирішенні регіональних питань рекреаційно-туристичного розвитку, особливо в контексті Стратегії сталого розвитку туризму та курортів в Україні.

Основний виклад матеріалу. Розвиток туризму є важливим чинником забезпечення збалансованого розвитку регіонів України. Йдеться і про регіони, що мають значні ресурси рекреаційно-туристичного використання, і про регіони зі значною кількістю об'єктів культурно-історичної спадщини тощо. В ході здійснення трансформаційних процесів у країні туристична сфера має збільшувати свою частку у структурі економіки регіонів України та у національній економіці країни в цілому.

Сутність сталого розвитку туризму полягає у формуванні екологічнобезпечної діяльності, такої діяльності суб'єктів сторін ринкових відносин (споживач – виробник), яка б за співвідношенням рівня розвитку та темпів розвитку була комплексно-пропорційна розвиткові економічної, соціальної та екологічної сфер. Стратегії і методи управління, що забезпечують збалансований розвиток туризму, можуть застосовуватись для всіх видів туризму у будь-яких туристичних дестанаціях, включаючи всі сегменти туристичного ринку.

Важливим є визначення основних напрямів рекреаційно-туристичної діяльності в системі сталого розвитку регіону, які передбачають наступний комплекс заходів: оцінка попередніх дій з управління розвитком туризму, оцінка стану рекреаційно-туристичних ресурсів та потенціалу, оцінку рівня їх використання, визначення реальних навантажень на рекреаційно-туристичні території (відповідно до рекомендованих Гранично Допустимих Норм) з метою визначення режимів природокористування, оцінка стану діяльності суб'єктів індустрії туризму, моніторинг стану туристсько-рекреаційних об'єктів та територій; розробка програм природо- та пам'яткоохоронної діяльності; розробка програм розвитку туристичної інфраструктури; підтримка місцевих ініціатив, громадських організацій та рухів в питаннях екологізації та соціалізації туризму.

Для оцінки рівня розвитку сталого розвитку регіону необхідні певні показники. Нижче наведено систему вимірів сталого розвитку, запропоновану Інститутом прикладного системного аналізу НАН України

та МОНПС України, яка може бути використана і для моніторингу туризму.

Рівень сталого розвитку оцінюється за допомогою відповідного індексу I_{cr} , що вираховується як сума індексів для трьох вимірів: економічного (I_{ekv}), екологічного ($I_{ев}$) та соціального ($I_{св}$) з відповідними ваговими коефіцієнтами. У свою чергу, кожен з індексів I_{ekv} , $I_{ев}$ та $I_{св}$ обчислюватимемо з використанням відомих у міжнародній практиці індексів та індикаторів. Всі індикатори, що впливають на складові наведених індексів, як і самі ці індекси, вимірюються в різних одиницях і мають різні інтерпретації. Тому вони приводяться до нормованої форми таким чином, щоб їх зміни, як і зміни самих індексів, перебували в діапазоні від 0 до 1. У такому разі найгірші значення названих індикаторів відповідатимуть числовим значенням, близьким до 0, а найкращі – наблизатимуть ці значення до 1. Таке нормування дозволяє обчислювати кожен з індексів I_{ekv} , $I_{ев}$, $I_{св}$ та I_{cr} у вигляді усередненої суми своїх складових з відповідними ваговими коефіцієнтами.

1. Індекс економічного виміру (I_{ekv}) сформуємо з двох глобальних індексів: індексу конкурентоспроможного розвитку (I_k), розробленого організаторами Світового економічного форуму (World Economic Forum). Цей індекс щорічно обчислюється для 117 економік світу і публікується у формі «Глобального звіту про конкурентоспроможність». Індекс конкурентоспроможності формується з таких трьох індикаторів; індексу економічної свободи (I_{ec}), який розроблений інтелектуальним центром фундації Heritage Foundation. Він щорічно друкується у Wall Street Journal. Індекс економічної свободи формується з таких десяти індикаторів.

2. Індекс екологічного виміру ($I_{ев}$) оцінюється за допомогою відомого індексу ESI (Environmental Sustainability Index), вирахованого Центром з екологічного законодавства та політики Єльського університету (США). Індекс ESI сформований з 21 екологічного індикатора.

3. Індекс соціального виміру ($I_{св}$) сформуємо шляхом усереднення трьох глобальних індексів: Індексу якості і безпеки життя ($I_{я}$), розробленого міжнародною організацією Economist Intelligence Unit. [38] Цей індекс формується з допомогою дев'яти індикаторів; Індексу людського розвитку ($I_{лр}$), що використовується програмою ООН United Nations Development Program. Він формується з допомогою таких трьох індикаторів; Індексу суспільства, заснованого на знаннях, або К-суспільства ($I_{кс}$), розробленого департаментом ООН з економічного і соціального розвитку – UNDESA. Цей індекс визначається трьома індикаторами.

Індекс сталого розвитку (I_{cr}) вираховуватимемо за формулою:

$I_{cr} = 0.43 * I_{ekv} + 0.37 * I_{ев} + 0.33 * I_{св}$, в якій використані масштабуючі коефіцієнти для забезпечення однакової ваги економічного, екологічного та соціального вимірів в індексі сталого розвитку

Висновки. Отже, Рекреаційно-туристична діяльність в системі сталого розвитку регіону встановлює загальні вектори розвитку екологічно

спрямованого та соціально відповідального туризму в регіоні для ефективного економічного зростання як даної сфери діяльності, так і економіки регіону в цілому. Рекреаційно-туристична діяльність в системі сталого розвитку регіону виходить з пріоритетності ресурсів у визначенні особливостей природокористування, домінантності напрямів туризму, які користуються попитом на даному ринку туризму; формування «опорного туристсько-рекреаційного каркасу» країни, розбудови на його основі кластерів, оптимізованих за напрямками сталого розвитку, формування регіонального туристичного продукту, ґрунтованого на даних напрямках та дестинаціях туризму і впровадження ефективної маркетингової стратегії з його просування на міжнародному та внутрішньому ринках; посилення інформаційної складової в рекреаційно-туристичній діяльності; забезпечення широкої участі громадськості у вирішенні місцевих питань туристсько-рекреаційного розвитку.

1. Лісовський С.А. Основи сталого (збалансованого) економічного, соціального, екологічного розвитку. Монографія. – Житомир: „Полісся”, – 2007. – 108 с.97
2. Лісовський С.А, Суспільство і природа: баланс інтересів на теренах України. Монографія. - Житомир: „Полісся”, – 2009. – 300 с.